

Motion S – Generalplan för en långsiktigt hållbar verksamhet i Region Gävleborg

Offentligt finansierade välfärdstjänster, som t.ex. utbildning samt sjuk- och hälsovård, ger människor förutsättningar att själva styra över sina liv. Eftersom välfärdstjänsterna finansieras genom skatter, och ska fördelas efter behov, minskar skattefinansierade välfärdstjänster inkomstskillnaderna och andra ojämlikheter.

Det är viktigt för jämlikheten att befolkningen erbjuds en behovsanpassad och effektiv hälso- och sjukvård av god kvalitet. En sådan vård ska vara jämlik, jämställd och tillgänglig. Med en jämlik vård menas att alla ska erbjudas vård utifrån behov, på lika villkor och med ett gott bemötande. Med en jämställd vård avses att människor ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor. Med en vård som är tillgänglig avses bl.a. en vård som är lätt att komma i kontakt med och som ges i rimlig tid.

Lågkonjunkturen och särskilt den ekonomiska krisen i sjukvården hotar att ytterligare förstärka ojämlikheten i Gävleborg. I synnerhet kan en sådan utveckling inom sjukvården förväntas när/om åtgärder för en ekonomi i balans vidtas i hast, utan bakomliggande förståelse för jämlikhetens förutsättningar inom sektorn samt i avsaknad av ett sammanhållet program.

Arbetet med att åtgärda de ekonomiska underskotten i Region Gävleborg har under innevarande mandatperiod varit otillräckligt och starkt präglad av nämnda brister. Den kommande privatiseringen av primärvården innebär ett grundskott mot en jämlik och jämställd primärvård i Gävleborg.

Arbetet behöver nu vändas, göras långsiktigt och sammanhållet samt inriktas på målet att öka jämlikheten i Gävleborg.

Med bakgrund av ovanstående föreslår undertecknade följande:

1. Att regionfullmäktige antar det bifogade dokumentet (bilaga 1) Generalplan för en långsiktigt hållbar verksamhet i Region Gävleborg.

Gävle 2024-06-03

Eva Lindberg, S

Jan Lahenkorva, S

Marie-Louise Dangardt, S

Lars Öberg, S

Mona Davik, S

Marcus Gard, S

Bilaga 1

Ett jämlikt och rättvist Gävleborg: Generalplan för en långsiktigt hållbar verksamhet inom Region Gävleborg**Innehållsförteckning**

Innehållsförteckning	1
Förutsättningar	1
Inriktning för arbetets bedrivande	1
Med tillit följer bättre resultat.....	2
Bakgrund.....	3
Moment 1-6.....	3
1. Politisk inriktning för arbetet.....	3
2. Ett projekt för en långsiktigt hållbar verksamhet i Region Gävleborg.....	4
3. Utvecklad mål- och tillitsstyrning ger minskad administration och ökad effektivitet.....	4
4. God och nära vård är resurseffektiv vård.....	5
5. Gemensamma processer Region Gävleborg och länets kommuner.....	5
6. Breddat arbete för att minska beroendet av inhyrd personal	5
Ta tillbaka den demokratiska kontrollen över upphandlingsprocessen.....	5
Pressa priset och sänk lönsamheten hos bemanningsföretagen.....	6
Stopp för användning av underleverantörer	6
Kontrollera upphandlingsbyråkratin.....	6
Generalplanen i sammanfattning	6

Förutsättningar

Inriktning för arbetets bedrivande

Gävleborgs län präglas idag av ökande ojämlikhet. I kombination med den nuvarande ekonomiska krisen inom Region Gävleborg, hotas på allvar värden som tillit, sammanhållning och rättvisa. Politisk handling och offentliga åtgärder är helt nödvändigt. Detta måste ske samlat, långsiktigt och planerat. En generalplan för en långsiktigt hållbar verksamhet inom Region Gävleborg bidrar till att stärka jämlikheten i länet.

Nedan anges inriktning för generalplanen och vilka åtgärder som krävs för att nå målet om ökad jämlikhet i Gävleborg och en långsiktigt hållbar verksamhet i organisationen.

Socialdemokraternas samhällsanalys för Gävleborg vilar på tre övergripande prioriteringar: *barns och ungas villkor, äldres livsvillkor* samt *demokratins och kulturens ställning*.

Valet av prioriterade områden motiveras dels av att barns och ungas livssituation i flera avseenden har försämrats och att den nuvarande samhällsekonomiska situationen medför ytterligare påfrestningar för gruppen. Det finns stora skillnader i livsvillkoren för olika grupper av unga. Det finns områden av ungas liv där

Dokumentnamn:

Dokument ID:

Giltigt t.o.m.:

Revisionsnr:

levnadsvillkoren utvecklas på ett negativt sätt, så som den ekonomiska utsattheten bland unga. Unga som är på väg eller nyligen har etablerat sig på arbetsmarknaden har drabbats av arbetslöshet, deras utbildning har också påverkats i stor utsträckning liksom deras möjligheter till fritidsaktiviteter.

Människor lever längre och håller sig friskare längre i Gävleborg. Men det gäller långt ifrån alla. Ifråga om delaktighet och social samvaro, ifråga om arbete och inkomst, präglas alltför många äldres livssituation i Gävleborg av brist och saknad. Socialdemokraterna menar att läget är allvarligt och i behov av åtgärder på en bredd av områden. Äldres liv och villkor är därför en prioriterad politisk uppgift.

Likaså motiveras valet av prioriterade områden dels av att demokratins och kulturens ställning i viktiga avseenden i Gävleborg angripits och försvagats. Demokratiska grundprinciper och förhållningssätt är under angrepp. Kulturens frihet och ställning ifrågasätts återkommande, dess finansiering står inför en mycket omvälvande utveckling med stora inslag av ökad självfinansiering. Folkbildningen utmanas likaså i Gävleborg.

Frågor rörande jämlikhet och resursfördelning är i hög grad politiska. Det är på politisk väg som den ökande ojämlikheten kan hindras och vändas; det är med politiska beslut som den ekonomiska krisen kan hävas.

Med tillit följer bättre resultat

Generalplanen kan endast genomföras om berörd personal blir en självklar del av planeringen, genomförandet och uppföljningen av arbetet. Därför är ett tillitsbaserat förhållningssätt och arbete både ett medel och ett mål (se s. 4).

Detalj- och budgetstyrning skapar en verksamhet som präglas av initiativbrist, sämre kvalitet och dålig arbetsmiljö. Tillitsstyrning utgår från att de inom professionerna som arbetar närmast patienter och brukare, är de som vet bäst vilka faktorer som påverkar verksamhetens kvalitet och hur dessa faktorer ska hanteras. Att tillämpa tillitsstyrning innebär också att delegera ansvar, och ge medarbetarna möjlighet att påverka och förändra. Generalplanen ska därför utgå ifrån verksamheternas respektive syfte, skapa kontinuitet samt ge mandat och handlingsutrymme att hantera de politiska målsättningarna i enlighet med professionernas integritet och yrkeskunskaper.

Förslagen om utförsäljning av Region Gävleborgs hälsocentraler motverkar helt tillitsstyrningens syfte och mål. När företagsekonomiska överväganden och vinstintresse prioriteras framför professionens yrkesetik och praktiska erfarenheter, förhindras och försämras på ett avgörande vis möjligheterna att inkludera personalen i arbetet.

Utförsäljningen av de offentliga hälsocentralerna slår därtill svårt mot befolkningen i orter där patientunderlaget är för begränsat för att möta kraven på ekonomisk vinst. En sådan utslagning av central välfärdsverksamhet i form av tillgänglig primärvård

Dokumentnamn:

Dokument ID:

Giltigt t.o.m.:

Revisionsnr:

är helt främmande för de övergripande målen i generalplanen om god och nära vård i hela länet.

Ett omedelbart avbrytande av utförsäljningen av Region Gävleborgs hälsocentraler är en förutsättning för framgång i arbetet med en långsiktigt hållbar verksamhet inom Region Gävleborg och för att stärka jämlikheten i länet.

Bakgrund

Generalplanen utgör ett sammanhållet program för ledning och styrning. För närvarande är styrningen splittrad, mångfaldig och påfallande detaljerad. Det saknas väsentligen samordning av de styrsignaler som skickas från och mellan styrelse och nämnder; vanligen saknas också en sammanhållen analys av de konsekvenser som beslut får. Mångfalden av styrsignaler skapar osäkerhet om vad som är prioriterat och minskar utrymmet för professionernas egna bedömningar. En tung administrativ börda kopplat till ekonomiska styrmedel skapas.

Nuvarande inriktning på kortsiktiga lösningar för att snabbt åtgärda ekonomiska problem eller punktvisa kvalitetsbrister behöver ersättas med en inriktning på helhet.

Generalplanen ska därför relateras till Socialdemokraternas politiska inriktningar och prioriteringar som anges i budget- och planeringsförutsättningar 2025-2027, årsplaner samt budget 2025; för att nå och stadigvarande upprätthålla de politiska inriktningarna och prioriteringarna måste budgetbalans uppnås.

Moment 1-6

Generalplanen utgörs av 6 moment som har olika tidshorisont, där några behöver genomföras och avslutas inom loppet av några år, andra kommer att behöva verka under längre tid med mer svårbestämd borte tidsgräns.

1. Politisk inriktning för arbetet

En central del i arbetet med att förverkliga politiska beslut är att utforma budget för verksamheten i Region Gävleborg. Arbetet handlar om att överföra och förverkliga politiska beslut och inriktningar till verksamheten. Budgetprocessen sker stegvis och inkluderar flera beslutande organ, vilka avsätter sina egna dokument. Hela processen kan beskrivas som Region Gävleborgs styrkedja. Den politiska inriktningen anger övergripande politiska mål för all verksamhet i Region Gävleborg och ligger därmed till grund för bl.a. budget- och planeringsförutsättningar 2026 och 2027. Dokumentet omfattar hela mandatperioden och är av strategisk art. Dokumentet beslutas av regionfullmäktige.

Dokumentnamn:

Dokument ID:

Giltigt t.o.m.:

Revisionsnr:

2. Ett projekt för en långsiktig hållbar verksamhet i Region Gävleborg

För att möta uppdraget tillskapas ett projekt under regiondirektören. Uppdraget innebär att leverera en samlad genomlysning av Region Gävleborgs ekonomiska situation och förankra denna för att skapa en större samsyn i koncernen rörande nuläget. Därefter planera, styra och dokumentera arbetet med en handlingsplan för perioden 2024-2027, innehållande mål och strategier för att genom utveckling, omställning och prioriteringar möta den ekonomiska krisen med målet om budget i balans 2027. Likaså ska specificeras hur uppföljningen av handlingsplanens mål och strategier ska utformas och genomföras utifrån inriktningar och politiska prioriteringar i årsplaner och regionbudget samt politisk inriktning.

Arbetet samordnas i koncernledningen och återrapporteras till regionstyrelsen vid varje sammanträde dels på en övergripande nivå, dels i tematiska fördjupningar. Återrapporteringen kopplas till redogörelserna för det ekonomiska läget och prognoser.

3. Utvecklad mål- och tillitsstyrning ger minskad administration och ökad effektivitet

Genom minskad detaljstyrning ges verksamheterna möjlighet att utifrån sin kompetens och erfarenhet bedöma hur regionfullmäktiges mål ska nås på bästa sätt. Detta är en del i en styrning som bygger på tillit till medarbetarna och verksamheterna som ger mer effektiv styrning samt minska mängden administrativt arbete.

Tillitsbaserad styrning är inte en enhetlig styrmodell, utan ska snarare ses som ett förhållningssätt. En väl fungerande styrning och ledning måste bygga både på ordning och reda, det vill säga kontroll på ekonomi och kvalitet, och på tillit till de som utför välfärdstjänsterna. På en arbetsplats där man litar på varandra skapas en positiv och trygg miljö. Det bidrar till minskad stress och ökat välbefinnande för medarbetare som vill stanna kvar. Medarbetare som känner att de har frihet att ta initiativ och experimentera, blir ofta mer kreativa och innovativa. När medarbetare känner sig sedda av sin chef och när de litar på att de får stöd och resurser för att utföra sitt arbete på ett bra sätt, blir de mer engagerade och motiverade, vilket leder till ökad produktivitet. Sammantaget finns både direkta och indirekta ekonomiska vinster att göra med en utvecklad form av tillitsstyrning i Region Gävleborg.

Lokala förutsättningar är en utgångspunkt för den tillitsbaserade styrningen. Medarbetarna inom respektive verksamhet i varje ort har bäst kännedom om befolkningens lokala behov och verksamhetens förutsättningar. Denna kunskap ska ligga till grund för generalplanens genomförande.

Arbetet med att utveckla och implementera ett tillitsbaserat arbetssätt i Region Gävleborg har avstannat. Det är nödvändigt att återuppta arbetet för att nå en budget i balans och en långsiktig hållbar verksamhet.

Dokumentnamn:

Dokument ID:

Giltigt t.o.m.:

Revisionsnr:

4. God och nära vård är resurseffektiv vård

Omställningen till en god och nära vård i Gävleborg syftar till att patienter och anhöriga ska bli delaktiga i den egna hälso- och sjukvården och att vården ska vara lättillgänglig och ges med god kontinuitet. För att lyckas med detta behöver hälso- och sjukvården i högre grad organiseras och bedrivs med utgångspunkt från patientens behov och förutsättningar.

Vården behöver bli mer resurseffektiv och nya arbetssätt blir nödvändiga när färre ska vårda fler. God och nära vård innebär utveckling av nya arbetssätt och användande av ny teknik som underlättar vård och vårdkontakt. Målbilden är att vården ska upplevas sammanhållen och enkel av patient och anhöriga. När god och nära vård kan ges med resurseffektivare insatser, frigörs resurser till de med störst behov.

I samband med pandemin avstannade utvecklingsarbetet och har ännu inte återhämtats. Arbetet behöver ges särskild prioritet för att nå en budget i balans och en långsiktigt hållbar verksamhet.

5. Gemensamma processer Region Gävleborg och länets kommuner

Länets välfärdssystem – med utbildning, vård, omsorg, hälsofrämjande och förebyggande arbete – behöver utvecklas. De gemensamma utmaningarna såväl i det akuta läget som över kommande decennium handlar om att överkomma den ekonomiska krisen, om demografiska förändringar med en ökad andel äldre samt och en oförändrad andel i arbetsför ålder. För att välfärdsresurserna (ekonomiska och personella) ska räcka till förändrade behov i länets befolkning, behöver det gemensamma arbetet mellan Region Gävleborg och länets kommuner snabbt utvecklas och förstärkas. Nätverk Välfärd är ett sådant forum där synergier kan identifieras. Nätverk för strategiskt folkhälsoarbete i Gävleborg utgör ett annat forum.

6. Breddat arbete för att minska beroendet av inhyrd personal

Sjukvården ska göras oberoende av hyrpersonal. Utöver det pågående arbete som initierades innan pandemin ska nedan åtgärder övervägas för implementering. Den övergripande principen för arbetet ska vara att garantera tillgänglighet och patientsäkerhet. Utfasningen av inhyrd personal får inte ske på bekostnad av att verksamhet nedstängs eller påtagligt begränsas.

Ta tillbaka den demokratiska kontrollen över upphandlingsprocessen

Förtroendevaldas insyn i upphandlingar ofta är begränsad till att initiera upphandlingen. Det innebär att villkoren i avtalen aldrig blir en politisk, demokratisk fråga. Det riskerar att leda till att få politiker känner tillräckligt ansvar för innehåll och tillämpning av avtalen samt att det blir svårare att utkräva politiskt ansvar för villkoren. Regionfullmäktige ger regionstyrelsen uppdrag och mandat att leda och utvärdera relevanta upphandlingsprocesser.

Dokumentnamn:

Dokument ID:

Giltigt t.o.m.:

Revisionsnr:

Pressa priset och sänk lönsamheten hos bemanningsföretagen

Det är nödvändigt att Region Gävleborg (RG) snarast inleder arbetet med att förbereda villkor för nästa omgång avtal. RG ska i samband med tecknande av ramavtal vidta följande åtgärder:

- RG kräver sänkt pris i förfrågningsunderlag
- RG differentierar priser för korta och långa inhyrningar
- RG kräver kollektivavtal eller tydligt angivna villkor motsvarande kollektivavtal
- RG utformar tydliga karensbestämmelser
- RG ställer krav på att de bemanningsanställda ska ha meddelarfrihet

Stopp för användning av underleverantörer

Genom möjligheten att använda underleverantörer kan bemanningsföretag kringgå det arbetsgivaransvar som Region Gävleborg ersätter dem för att leva upp till. Därför är det rimligt att stoppa möjligheten att använda underleverantörer och enskild firma, aktiebolag eller handelsbolag i avtalen. Region Gävleborg stoppar användning av underleverantörer eller F-skattare.

Kontrollera upphandlingsbyråkratin

Enligt en kartläggning från tidningen Vårdfokus framgår att de yrkesgrupper som jobbar närmast patienterna minskar eller ökar marginellt inom svensk sjukvård, medan de som är längst bort från kärnverksamheten ökat mest. Antalet handläggare, administratörer och ledningspersonal har fördubblats sedan 2010 och i gruppen chefer är det framför allt kontorscheferna som blivit fler och inte vårdcheferna. Region Gävleborgs analys- och uppföljningsavdelning Samhällsmedicin uppdras att utreda hur kostnader och antal tjänster som åtgår för att hantera upphandlingar och administration av inhyrd personal utvecklas. Sådana kostnader (ovan) tas med i kalkyler och rapporter som avser kostnader för inhyrd personal inom Region Gävleborg.

Generalplanen i sammanfattning

Arbetet med att åtgärda de ekonomiska underskotten i Region Gävleborg har under innevarande mandatperiod varit otillräckligt. Orsaken till nuvarande problem är avsaknaden av en sammanhållen politisk plan för åtgärder. I föreliggande dokument anges hur Region Gävleborg bör ledas och styras genom den ekonomiska krisen, för att nå en budget i balans senast 2027.

Generalplanen vilar på 6 strategiska moment som anger hur arbetet ska bedrivas:

1. Politisk inriktning för arbetet
2. Ett projekt för en långsiktigt hållbar verksamhet i Region Gävleborg
3. Utvecklad mål- och tillitsstyrning ger minskad administration och ökad effektivitet
4. God och nära vård är resurseffektiv vård

Dokumentnamn:

Dokument ID:

Giltigt t.o.m.:

Revisionsnr:

5. Gemensamma processer Region Gävleborg och länets kommuner
6. Breddat arbete för att minska beroendet av inhyrd personal

Gemensamt för samtliga moment är betoningen på professionens kunskaper och erfarenheter, förbättrad samverkan med andra aktörer (f.f.a. länets kommuner) samt en tydlig politisk inriktning. Det övergripande och långsiktiga målet är att öka jämlikheten i Gävleborg genom att säkra välfärden, värna demokratin och stärka den regionala sammanhållningen.